

4 Riegrovo náměstí 914, Výpravní budova

Autorská spolupráce bratrů Rejchlových (spolu s dalšími – např. železobetonové konstrukce navrhli B. Hacar a V. Klouček). V pořadí již 3. výpravní budova hradeckého nádraží (1856 – 1857, 1892 – 1894) umístěná na rozhraní katastru Pražského Předměstí a Kuklen (tj. mimo pevnostní obvod, byť Hradec Králové usiloval o co možná nejbližší umístění trati k městu) byla vystavěna v I. 1929 – 1935 („generální dodavatel“ stavby Ing. František Komárek ze Svobodných Dvorů). Na výzdobě objektu s Rejchlovými (zmiňme alespoň vitraje s vyobrazením boha Merkura, okřídlených kol aj.) spolupracoval např. akad. sochař Josef Škoda (sousedí Světlonošů). Monumentální novostavba nádraží v duchu moderního klasicismu, nadčasová nejen svou dimenzí (budova na ploše 5000 m², 152 m dlouhá s věží vysokou 46 m nesoucí vodojem, po dostavbě rozměry budovy kritizovány), která vyhovuje dnešnímu provozu, ale též konstrukčním (např. hranolovitá věž z betonu... „která se pro-

váděla z litého betonu ze speciálně připravené směsi v našem kraji způsobem dosud neprováděným, osvědčeným hlavně v cizině na vysokých stavbách“) a zejména účelně uspořádaným dispozičním řešením moderního terminálu, kdy bylo důmyslně vyřešeno mimoúrovňové křížování cestujících (příjezdy a odjezdy) s provozem zavazadel a vlastní železniční dopravou. Vznikla tak ve své době nejmodernější nádražní budova nejen v ČSR, ale i v prostoru celé střední Evropy. Architektury použitá halová dispozice nádraží ovlivnila svým řešením vývoj našich dopravních budov po druhé světové válce. Slavnostní otevření nádražní budovy se konalo 05. 05. 1935 k jubilejnímu výročí narození TGM, jehož busta byla v prostoru nádražní haly původně též umístěna. Na budově je mj. osazena deska připomínající oběti nacistické okupace, v této souvislosti připomeňme, že se hradečtí železničáři postavili i proti okupaci sovětské (např. se podíleli na tom, že sovětský vojenský vlak se do Prahy dostával 4 dny, dispečink hradeckého nádraží obsadili sověti za výstražné střelby ze samopalů).

Seznam děl – Samostatná činnost

- 1920 vojenská epidem. nemocnice ve Farářství real. 1920
- Nezvalova 265, nástavba 2. a 3. NP nemocnice, 1923
- Hradební 632, Studentský domov, 1922 – 1923
- Gočárova třída 666, budova YMCA, spolupráce Jana Rejchla, 1923 – 1925
- Balbínova 656, 656, Obytný dvojdom, 1923
- Kotěrova 627ab, Budova Okresní péče o mládež, 1923 – 1924, „Kromě nájemní části bytové jsou zde umístěny kanceláře spolku, útulek pro batolata pro 20 dětí a útulek pro přechodné opatření mládeže se 3 lůžky.“
- Orlické nábřeží 645, Rodinný dům, 1923
- Kotěrova 720, vlastní činžovní dům s vlastním bytem v 1. patře, 1926 – 1927, V 2. a 3. NP užito soustavy arkýřových oken - bay windows. **B**
- 1924 družstevní domy v Čelakovského ul. v Hradci Králové real. 1924
- 1924, 1935 – 1936 opravy radnice – jako stavitel
- 1924 dům pekaře p.Votavy a p.Hofbauera v Hradci Králové real. 1925
- Kollárova 624 (strženo), družstevní mlékárna na Pražském př. 1925 - 1926, (dnes prostor č.p. 1714)
- Divišova 775, činžovní dům, 1928 – 1929,
- 1926 dva činžovní domy v Macharově ulici v Hradci Králové real. 1927-8
- Riegrovo náměstí 914, Výpravní budova, autorská spolupráce s Janem Rejchlem, 1929 – 1935
- 1928 vila Dr. Šolty na Orlickém nábřeží real. 1929
- Polákova 737, Pražské Předměstí, Rodinný dům (vila) Ing. Karla Fořta, 1928
- Nezvalova 766, Rodinný dům (vila) ing. Hupky, 1928 – 1929
- Československé armády 218, 858, 859, 860, krajský soud a vazební věznice, spolupráce s Janem Rejchlem, 1930 (projekt), stavba 1933 – 1935 **A**
- U Kavalíru 815, 816, rodinný dvojdom Rudolfa Šterna a Leopolda Linka, 1932
- Bratří Čapků čp. 874–877, Okružní čp. 871–873, sedm městských činžovních domů, 1936 – 1938
- 1938 projekt a stavba stát. rohového domu v Karlově ul. v Hradci Králové
- 1938 stavba dvou činžovních domů u druž.mlékárny na Pražském předměstí v Hradci Králové real.1939, zřejmě č.p. 725 a 726 v ulici S.K. Neumanna.
- Objekty a úprava letištní dráhy v areálu letiště ve Věkoších, 1930 a 1938–1939
- Nezvalova 377, Vila Karla Viewegha, přístavba verandy, 1940

Seznam děl – Kancelář Václava Rejchla st. (spolupráce)

- Kavčí plácek 121, Husův dům, 1913 – 1917 **C**
- Střelecká 437, vila Ing. J. Sixty, 1908 – 1909
- Střelecká 461, vila řed. K. Jandy, 1909 – 1910
- dům paní Šteffkové, 1913
- vila lékárníka Jindř. Suchánka, 1913
- vila sl. Štanderové, 1913
- Zámeček 440, vila pro rodinu Kavalírových, 1909 – 1910
- Zámeček 38, vila pro rodinu Mayerových, 1909 – 1910

Literatura

Historie – ARCHING R & R. ARCHING R & R – Technická kancelář pro architekturu, interiér a design [online]. Copyright © Arching R [cit. 19. 05. 2023]. Dostupné z: <https://www.arching-r.cz/historie/>

Hradec Králové, kraj pokrokových tradic, Hradec Králové 1954.

PEŠTA, Jan. a kol. HRADEC KRÁLOVÉ, hlavní nádraží čp. 914, stavebněhistorický průzkum, 2010

PEŠTA, Jan. HRADEC KRÁLOVÉ, Budova YMCA čp. 666, stavebněhistorický průzkum. 2012.

POTŮČEK, Jakub. Hradec Králové: architektura a urbanismus 1895-2009. Hradec Králové 2009.

Václav Rejchl ml. | Architekti | Královéhradecký architektonický manuál. kam.hradcekralove.cz [online]. [cit. 24. 07. 2023]. Dostupné z: <https://kam.hradcekralove.cz/architekt/9-vaclav-rejchl-ml>

VÁCLAVÍK, František R. a kol. Stavebněhistorický průzkum Husova domu čp. 121 v Hradci Králové, 2013.

ZIKMUND-LENDER, Ladislav. Tři generace architektů: Václav st., Václav ml., Jan a Milan Rejchlovi. Hradec Králové, 2012.

Vydejte se na procházku po královéhradecké moderní architektuře

Nejzajímavější stavby a urbanistické řešení města nejlépe poznáte na procházkovém okruhu stříbrné barvy, který trvá vycházkovou chůzí dvě hodiny. První z jedenácti stojanů naleznete před budovou Kotěrova Muzea východních Čech.

www.hradcekralove.org/prochazky

Královéhradecký architektonický manuál v unikátní online databázi dokumentuje moderní architekturu, známé stavby i dosud neobjevené a skryté klenoty, architekty, stavitele a cenná veřejná prostranství a parky.

www.kam.hradcekralove.cz

Vydalo: Statutární město Hradec Králové, Odbor kultury, sportu a cestovního ruchu Magistrátu města Hradec Králové v roce 2023.
Texty: Odbor památkové péče Magistrátu města Hradec Králové
Foto: archiv města, dron města, Jiří Zikmund, archiv Muzea východních Čech, SOKA Hradec Králové
Tisk: Unipress spol. s r.o.
Design, sazba: FiftyFifty kreativní agentura s. r. o.
Vydáno při příležitosti Dnů evropského dědictví 2023 na téma Život v památkách.

Václav Rejchl ml. Bratři Rejchlové v Hradci Králové

www.hradcekralove.org

„Bylo velkým štěstím pro město, že jeho výstavbu řídili architekti umělci tak schopní, jako byli J. Kotěra, Josef Gočár, V. Rejchl, O. Liska a jiní.“

Hradec Králové, kraj pokrokových tradic, 1954

Václav Rejchl ml.

✧ 03. 11. 1884 v Libranticích
✠ 29. 07. 1964 v Hradci Králové

Ač výše uvedený citát z průvodce *Hradec Králové, kraj pokrokových tradic* může působit nevinně, doba vzniku této publikace a ideologický balast který obsahuje, dokresluje až hořce paradoxní situace, ke kterým docházelo v ČSR po r. 1948. Václav Rejchl, tedy jeden z tvůrců moderního Hradce Králové, který je právem vyzdvížen v textu, byl v l. 1953 - 1954 komunistickým režimem vězněn za stavební podnikatelskou činnost, tedy za to, že v r. 1948 odmítl dobrovolně odevzdat svou vlastní stavební a projekční kancelář. Až jako nemístný žert, zcela vlastní zločinnému totalitnímu režimu, pak působí skutečnost, že byl uvězněn ve zdech věznice hradeckého soudního areálu **A**, kterou sám projektoval a pro kterou byly právě v jeho autorském kolektivu navrženy nepřepilovatelné mříže.

Směřování mladého Václava k architektuře a stavitelství jistě napomohla skutečnost, že se narodil do prostředí rodiny budoucího významného hradeckého stavitele Václava Rejchla st. V rámci studií nejprve absolvoval hradeckou reálku (mezi spolužáky např. malíř B. Kubišta) a později pražskou techniku (vliv profesorů J. Kouly, J. Schulze), kterou musel v r. 1908 přerušit (nástup na vojenskou službu). Na jeho architektonickém utváření se jistě podílely i zahraniční exkurze (Itálie, Německo, Anglie, Belgie) a řada praxí (např. atelier arch. Bitzana aj.).

Od r. 1909 byl zaměstnán ve stavební kanceláři svého otce, kde se podílel na řadě projektů a zároveň se v tomto roce zapsal do urbanismu Hradce Králové, neboť spolu s V. Zákřejsem a J. Šej-

nou zvítězil v soutěži na regulační plán města (návrh s heslem „Velký Hradec“, koncept radiálně okružní sítě města). Následně byl v r. 1911 spolu s O. Liskou (mj. na doporučení J. Kotěry) pověřen vypracováním definitivního regulačního plánu, který byl zásadním pro nadcházející období výstavby města. Kromě toho se zapojil do projekční a stavební činnosti i mimo město (např. Třebechovice p. Orebem, Librantice). Za 1. sv. v. musel v r. 1915 narukovat a pro armádu pracoval jako projektant.

V období po 1. sv. v. vstoupil V. Rejchl ml. s otcem, stejně jako řada dalších hradeckých stavitelů a architektů, do Společnosti stavitelů. Od r. 1921 vedl vlastní projekční a stavební kancelář, která patřila k nejvýznamnějším ve městě (jako chef-architekt zde pracoval od pol. 20. let mladší bratr Jan, se kterým vytvořil své nejvýznamnější realizace). Mezi projekty meziválečného období najdeme jak objekty rodinných domů a vil, činžovních domů, tak celou řadu významných veřejných budov města (např. krajský soud s vazební věznicí, budova nádraží, YMCA aj.) ale též objekty hospodářského charakteru jako byla družstevní

mlékárna na Pražském Předměstí a objekty letiště ve Věkoších (Rejchl za nacistické okupace pouze dokončil v r. 1938 rozestavěnou startovací dráhu, avšak jakékoliv další práce pro okupanty odmítl). Mimo Hradec Králové navrhl v tomto období např. kasárna v Těchoníně a jako stavitel prováděl např. invalidovnu v Hořicích.

Mezi l. 1945 – 1948 se architekt pokoušel obnovit činnost své kanceláře, avšak neušel jejímu znárodnění. Po návratu z vězení na svůj Hradec Králové nezanevřel a v 50. a 60. letech se (nejen zde) věnoval památkové péči (např. záchrana maskaronů na budově Grandhotelu). V této souvislosti je vhodné poznamenat, že konzervátorem památkové péče byl architekt jmenován již v r. 1919 (okres Rychnov nad Kněžnou).

Osudy Václava Rejchla ml., který se podílel na natažení plátna pro vznik Salonu republiky, stejně jako řada jeho staveb jistě dokládají nebyvalý rozmach, který město zažilo v 1. pol. 20. stol., ale též tragiku a hořkost následujících období.

1 Kavčí plácek 121

Původní dům získala evangelická církev A.V. v r. 1883 pro zřízení studentského pensionátu (Lutherova ústavu). V. Rejchl st. provedl v r. 1894 přístavbu modlitebny ke staršímu objektu. V r. 1909 vznikl návrh arch. Gočára na radikální modernistickou přestavbu objektu, který ale superintendanční výbor církve zamítl s ohledem na nákladnost a modernost. Vzhledem k tomu byl osloven stavitel V. Rejchl st., aby společně se synem vyhotovily nové plány (předpoklad demolice celé starší stavby, kromě zdiva modlitebny z r. 1894). Stavbu následně provedla firma projektantů. Již v dubnu 1913 začalo bourání starého objektu, samotná výstavba byla dokončena v září 1914 a modlitebna v roce 1917. Po zřízení československé církve evangelické (tj. po sloučení tolerančních církví) v r. 1918 využívali hradečtí evangelíci kostel v Nezvalově ulici a Husův dům pronajali (např. pro potřeby Dívčí měšťanské školy). V době protektorátu se školní rada vzdala nájmu ve prospěch NSDAP (pensionát německých žáků). Objekt v sobě eklekticky kombinuje historizující (např. pilastry s ionskými hlavicemi) a modernistické prvky (modernistický perlovec, promuté kosočtverce, eliptické tvary aj.). V interiéru zmiňme např. půvabnou linii schodiště, štukatury modlitebny, dochované dlažby (ornamentální vokovická dlažba) a též dochovaná historická svítidla aj.

2 Hradební 632, Studentský domov (nyní divadlo DRÁK)

Vystavěno v l. 1922 – 1923. Účelem této instituce (první svého druhu mimo Prahu) bylo zajistit pro středoškolské mimohradecké studenty „útulek, přístřeší, ale i domov, třeba jen studentský. Teplý nápoj, pokrm, ovzduší a prostředí, které by jim aspoň částečně nahradilo domov za pobytu do odjezdu vlaku neb do cesty zpáteční k domovu.“ Výstavbu podpořilo město, okresní správní komise a ministerstva školství, zdravotnictví a železnic. Architekt Rejchl koncipoval domov v duchu měřeného národního stylu (např. rondokubistické zábradlí terasy prolomené obloučky) s klasicizujícími prvky, (např. kanelované pilastry nesoucí terasu). Dispozičně byl objekt řešen symetricky se střední zděnou patrovou částí reflektující nedalekou vilovou architekturu a bočními přízemními dřevěnými křídly. V interiéru objektu se nacházela vstupní hala s ochozovou galerií v patře, velká jídelna vybavená podiem, malá jídelna pro dívky, kuchyně, šatna, místnost se sprchami pro chlapce, umývárna pro dívky, v patře studovna-klubovna a na půdě měla vzniknout studentská letní noclehárna. V objektu také sídlil Spolek akademiků Dobroslav (činnost spolku ukončena v r. 1942), který mimo jiné provozoval od r. 1929 samostatnou Odvislou scénu. Od r. 1958 je budova využívána pro účely loutkového divadla (nyní Divadlo Drak).

3 Gočárova 666, YMCA

Václav Rejchl vypracoval v r. 1923 bezplatně projekt, který byl v r. 1924 upraven po návštěvě bratra Jana v Anglii (doplněna věžovitá nástavba a vestavba podkrovní). Stavbu objektu, která proběhla v l. 1923 – 1925 (již v r. 1924 byla budova téměř hotova), řídila firma projektanta a byla hrazena mj. též z prostředků darovaných širokou veřejností, jak významnými mecenáši (např. bratři Bartoňové z Dobenína) tak drobnými dárci. Polyfunkční budova, hradecké sídlo významné dobročinné organizace, v sobě skrývala první levnou samoobslužnou jídelnu v ČSR s pekárnou a nezbytným zázemím, tělocvičnu, prádelnu a fotokomoru, v přízemí přednáškový a výstavní sál, knihovnu s čítárnou, klubovnu pro mládež i dospělé a vrátnici. Ve 34 pokojích zbývajících tří podlaží byli ubytováni sociálně slabší studenti a učňové, herci, dělníci, úředníci a jiní mladí muži. Jedná se o významný příklad moderní tradicionalistické architektury, na jehož výzdobě se podíleli významní umělci (František Kysela, geometrické vitraje v Bartoňově sále). V r. 1941 vznikl projekt na přestavbu na německou mateřskou školku. V květnu 1943 musela YMCA budovu vyklidit (organice rozpuštěna v červenci 1943). Činnost sdružení obnovena v r. 1945, avšak v r. 1951 bylo sdružení zrušeno a majetek „darován“ ČSM. Činnost YMCA opět obnovila v r. 1989 (hradecký objekt restituován v r. 1998). Z doby výstavby se dochovala prakticky celá budova v plném rozsahu, včetně všech důležitých konstrukcí (zděné stěnové konstrukce, trámové dřevěné i železobetonové stropy, krov) a detailů (fasády s lícovým cihelným zdívem, vstupní dveře, většina oken, schodové stupně, schodiště včetně zábradlí).